

„Spotkania Polonistyk Trzech Krajów – Chiny, Korea, Japonia”
2012/2013, Seul 2013, ss. 293

Prezentowany Rocznik jest pokłosiem trzeciej międzynarodowej konferencji z cyklu *Spotkania Polonistyk Trzech Krajów*. Kraje, które zainicjowały owe *Spotkania* i które są ich uczestnikami, to Chiny, Japonia i Korea. Państwem goszczącym referentów podczas ostatniego spotkania w 2012 r. była Korea.

W tomie zamieszczono 26 artykułów. Nie zostały one pogrupowane tematycznie, można je jednak przyporządkować do czterech następujących kategorii: 1. refleksje i uwagi dotyczące funkcjonowania studiów polonistycznych za granicą, 2. dydaktyka języka polskiego jako obcego, 3. konteksty kulturowe w kształceniu polonistycznym oraz 4. zjawiska współczesnego języka polskiego. O ile trzy pierwsze kręgi zagadnień znajdują wyraziste uzasadnienie dla swojej obecności w omawianym Roczniku, o tyle moduł ostatni – jako bardzo luźno związany z polonistyką w Azji – może rozczarować czytelników spodziewających się w tomie tematów skoncentrowanych na różnych aspektach polonistycznego kształcenia na tymże kontynencie.

W grupie pierwszej mieszczą się 4 teksty.

Tokimasa Sekiguchi, w artykule zatytułowanym *Bristol, Kongresy, SPTK... Przyczynek do historii organizowania międzynarodowych wspólnot polonistów*, skupia się na rozważeniu czynników politycznych i koniunkturalnych mających wpływ na losy polonistyk działających na zagranicznych uniwersytetach. Efektem jego rozważań jest bardzo ważna konkluzja dotycząca tego, że o filologii polskiej poza Polską nie powinno myśleć się jako o polonistyce zagranicznej. Taka perspektywa jest, według autora, niewłaściwa, ponieważ centrum odniesienia jest w niej zawsze Polska, a nie realia kraju, w którym studia polonistyczne są realizowane.

O wpływie egzaminów certyfikatowych na proces nauczania – na podstawie egzaminów z języka polskiego przeprowadzonych w Tokio – pisze Piotr Horbatowski. Zwraca on uwagę na fakt, że wpływ rozważanych egzaminów

wyraża się nie tylko w pozytywnych zmianach programowych, ale także ma swoje odzwierciedlenie we wzroście motywacji do nauki wśród japońskich studentów polonistyki.

Z kolei Altangerel Janchiwsembee oraz Katarzyna Siwczyk prezentują *Polonistykę w Mongolii – wczoraj i dziś*. Krótki zarys historii nauczania języków słowiańskich (w tym polskiego) w Mongolii Autorki wieńczą refleksją, iż panujący obecnie polityczno-gospodarczy klimat tego kraju sprzyja zainteresowaniu tamtejszej młodzieży studiami polonistycznymi, co przekłada się na szanse rozwoju tego kierunku.

Natomiast Koji Morita przedstawia sprawozdanie z nauczania języka polskiego w Kioto i Kobe w latach 2010-2013. Zwięzły raport daje Autorce podstawę do sformułowania kilku postulatów dotyczących zarówno spraw dydaktyki, jak i organizacji nauczania języka polskiego jako obcego w Japonii.

Problematyką dydaktyki polonistycznej zajęło się siedmioro Autorów.

Jolanta Tambor podjęła kwestię związaną z przejawami dbałości danego narodu o jego język. W artykule „*Relevantna rura*”. *O nauczaniu wymowy polskiej raz jeszcze* ubolewa nad tym, że nauczanie poprawnej wymowy jest zaniedbywane w nauczaniu języka polskiego. A niestaranność artykulacyjna jest, zdaniem Badaczki, częstą przyczyną niepowodzeń komunikacyjnych. Dlatego też Tambor kończy swoje rozważania silnym retorycznie akcentem w postaci apelu do Polaków, aby nie bali się i nie wstydzili mówić poprawnie i wyraźnie w swoim ojczystym języku. Doceniając troskę Autorki o zaangażowanie w krzewienie kultury języka polskiego, można się zastanawiać, czy akurat prezentowany tom jest właściwym miejscem na zamieszczenie takiego apelu – dystrybucja omawianej publikacji była przewidziana na zainteresowane nią kraje Azji i raczej znikomy jest procent odbiorców, którzy staną się jej czytelnikami w Polsce.

Od programu kształcenia do przedmiotu tłumaczenie ustne – w tekście pod takim tytułem Jinato Li zarysowała historię Katedry Języka Polskiego Wydziału Języków i Kultur Europejskich Pekńskiego Uniwersytetu Języków Obcych oraz wskazała najważniejsze ścieżki dydaktyczne związane z kształceniem polsko-chińskich tłumaczy symultanicznych.

Z kolei Anna Ikeda, odwołując się do doświadczeń polsko-japońskich, przedstawiła różnice w rozumieniu dwujęzyczności, jakie uwidaczniają się przy zestawieniu wiedzy potocznej na temat bilingwizmu z wynikami współczesnych badań psycholingwistycznych. Ważne są konkluzje Autorki, która uwrażliwia na to, iż niezależnie od istniejących definicji i typologii dwujęzyczność jest bardzo zindywidualizowanym zjawiskiem oraz dynamicznym

procesem. Dlatego też nie ma jednej uniwersalnej skali oceny rozwoju dzieci w środowisku dwukulturowym.

Natomiast Emilia Szalkowska-Kim skoncentrowała się na zagadnieniach fonetycznych. W artykule zatytułowanym *Redukcje spółgłoskowe w wymowie Koreańczyków mówiących po polsku* stwierdza m.in., że „redukcje zbitek spółgłoskowych są charakterystyczne dla dorosłych mówców w L2 szczególnie wtedy, gdy ich język rodzimy nakłada duże ograniczenia na budowę sylaby” (s. 107). Na podstawie przeprowadzonych badań Autorka zaobserwowała, że charakterystyczne dla Koreańczyków modyfikacje to epentezy samogłoskowe oraz redukcje spółgłosek tworzących zbitkę.

Problemom koreańskich studentów w uczących się języka polskiego poświęcił swoje rozważania także Tomasz Lisowski w szkicu *An Alphabetic Writing System as a Perceptual Filter in the Acquisition of a Foreign Language. The case of Koreans Studying Polish (Pismo jako filtr percepcyjny w akwizycji języka polskiego. Casus Koreańczyków uczących się polszczyzny)*. Konkretnym zjawiskiem omawianym przez Autora jest kwestia nierozróżniania przez Koreańczyków rozpoczynających naukę języka polskiego polskiej opozycji fonologicznej w zakresie kategorii dźwięczności.

Z kolei zagadnieniem kształcenia retorycznego w glottodydaktyce polonistycznej zajął się Andrzej Ruszer w rozprawce *Jak argumentować, by przekonać, jak zostać przekonany, by uwierzyć?*. Należy zgodzić się z Autorem, że wykształcenie kompetencji retorycznej w obcym języku jest procesem długotrwałym, złożonym i wymagającym od lektora sporo wysiłku i cierpliwości (s. 214). Ale warto ten wysiłek podjąć, ponieważ opanowanie takiej kompetencji skutkuje nabyciem ważnych w komunikacji sprawności określonego sposobu mówienia.

Natomiast o *Szyku wyrazów w języku polskim jako problemie nie tylko glottodydaktycznym* pisze Jagna Malejka. Zwięzły, uporządkowany przegląd literatury przedmiotu dotyczącej problematyki szyku składniowego w polszczyźnie, jakiego dokonała Autorka, jest dobrym punktem wyjścia do poszukiwania nowych koncepcji badawczych w analizach linearnego szyku zdania nie tylko z perspektywy gramatyki funkcjonalnej, ale i opisowej.

Tematowi tła kulturowego w kształceniu polonistycznym za granicą – w różnych jego aspektach, realizacjach i przejawach – pisze jedenaście osób.

Dwie Autorki poświęciły swoje artykuły postaci Janusza Korczaka: Agnieszka Tambor prezentuje jego sylwetkę jako pisarza, pedagoga i myśliciela, natomiast Jiwone Lee omawia dwie obrazkowe książki o Korczaku wydane

w Korei, uznając obie publikacje za warte wykorzystania w propagowaniu polskiej kultury i literatury w Azji.

O różnicy między chińską a polską polityką językową to tytuł rozprawy Gang Zhao. Autor słusznie zwraca uwagę na fakt, że mimo powołania Rady Języka Polskiego promowanie i ochrona języka polskiego są działaniami na wąską skalę; brakuje rzeczywistego wdrażania postawionych Radzie celów oraz egzekwowania jej postanowień. Odwrotnie jest w Chinach, gdzie promocja języka chińskiego (przejawiająca się chociażby we wspieraniu sinologii na różnych uczelniach zagranicznych) jest wpisana w rejestr zadań, które mają rangę państwową.

Recepcją kinematografii polskiej w Japonii zajął się Kuyama Koichi. Zwracając uwagę na wielkie zainteresowanie kinem polskim wśród Japończyków, Koichi przedstawia wpływ twórczości Andrzeja Wajdy na filmowe kreacje wybitnego japońskiego reżysera Nagisy Oshimy.

Komparatystyczne ujęcie ma także rozprawka Lan Wu poświęcona hymnom państwowym Polski i Chin. Autor porównuje oba hymny, biorąc pod uwagę czynniki historyczne i społeczne ich powstania. Analizując samą treść, stara się wykazać zarówno podobieństwa, jak i różnice w przesłaniu obydwu tekstów.

Romuald Cudak w artykule *Polskie pieśni religijne jako teksty kulturowe* wskazuje na pieśni jako bardzo wartościowe źródło do nauczaniu kultury polskiej, zaznaczając, że szczególnie cenne są w tym aspekcie pieśni bożonarodzeniowe. Uzasadniając przydatność takiego materiału w nauczaniu języka polskiego jako obcego, Autor konstatuje, że „kanon pieśni towarzyszących liturgii wyrasta przede wszystkim z ludowej pobożności, tkwiąc swymi korzeniami w kulturze narodu polskiego” (s. 127).

Z kolei Renata Sowińska-Mitsui poświęciła swój szkic uwagom na temat recepcji poezji Szymborskiej w Japonii. Autorka koncentruje się nie tyle na zrelacjonowaniu reakcji japońskich czytelników na tomy poezji polskiej noblistki, ile na pokazaniu śladów odwołań do twórczości Szymborskiej w literaturze japońskiej. Swoje rozważania opiera na analizie prozy japońskiego pisarza i poety Natsuki Ikezawy.

Juan He poruszył kwestię dużego zainteresowania Chińczyków Holocaustem. W artykule *Od Wiery Gran do Janusza Korczaka. Wojenne losy Polskich Żydów* nakreślił sylwetki obu wymienionych w tytule postaci, które – w opinii He – są ważne w dziejach polsko-żydowskich relacji, zwłaszcza w kontekście dramatycznych wydarzeń II wojny światowej.

Grażyna Ishikawa relacjonuje pięciolecie współpracy polsko-japońskiej w dziedzinie teatru. W artykule *Teatr X, czyli polsko-japońskie kontakty te-*

atralne opisuje spektakle zrealizowane w ramach działalności wspomnianego teatru (powstałego w 1992 r.). Swoje refleksje podsumowuje konkluzją, iż polskie projekty przyczyniły się do postrzegania Teatru X jako sceny wyjątkowej, „która prezentuje unikalne, awangardowe działania artystyczne i jednoznacznie kojarzy się z Polską” (s. 179).

Trzy szkice z omawianej grupy dotyczą zagadnień historycznych.

Dwaj badacze: Kim Yongdeong (*Historia Korei w historii Polski*) oraz Kwon Byung Cheong (*Korea po 1945 roku w wybranych książkach historycznych*) zwracają uwagę na fakt, że informacje na temat Korei w polskich podręcznikach do historii powszechnej są bardzo ogólne, niektóre znaczące wydarzenia są pomijane i zdarzają się też, niestety, błędne dane. Wszystko to sprawia, że omawiane podręczniki nie mogą być w pełni wiarygodnymi źródłami wiedzy historycznej na temat dziejów Korei. Dlatego też konieczna jest rzetelna współpraca historyków polskich i koreańskich, dzięki której powstaną publikacje wolne od braków i pomyłek.

Natomiast Erika Kawai przypomina ważny moment w dziejach XIX-wiecznej Polski, kiedy to pierwsze kobiety wstąpiły na uniwersytet, otwierając Polkom drogę do wyższego wykształcenia i rozwoju zawodowego.

Na ostatni wyróżniony przeze mnie krąg zagadnień składają się cztery teksty.

Magdalena Pastuchowa podjęła temat *Mody językowe dawniej i dziś*, koncentrując się na rozważeniu kwestii, czy wiedza o modzie językowej może być przydatna w badaniach nad tendencjami językowymi. Autorka próbuje nieco wybielić negatywny wizerunek zjawiska mody językowej, przekonując, że z perspektywy glottodydaktycznej może mieć pozytywny wymiar.

Rozwój słownictwa XX w. w świetle teorii lingwochronologizacji to tytuł rozprawki Piotra Wierzchonia, w której Autor zaprezentował wstępne wyniki badań nad systemem leksykalnym 1. połowy XX wieku. Są to badania weryfikujące – w mniejszym lub większym zakresie – dotychczasowe ustalenia wynikające z analiz leksykograficznych. Nowe spojrzenie na słownictwo XX-wieczne stało się możliwe dzięki oprogramowaniu *dLibra*, którego wykorzystanie zaowocowało otwarciem w 2002 r. pierwszej w Polsce biblioteki cyfrowej.

Barbara Morcinek zaprezentowała *Elementy językowego obrazu świata w „Edukacyjnym słowniku języka polskiego TUFs”*. Słownik TUFs (skrót od Tokyo University of Foreign Studies) został skonstruowany specjalnie na potrzeby japońskich studentów uczących się języka polskiego, aby było im łatwiej zrozumieć tak odmienną od ich własnej kulturę. Na podstawie analizy

wybranych haseł Autorka nakreśliła obrazy Polski i Japonii, które wyłaniają się ze słownikowych opisów.

Z kolei ujęcie diachroniczno-synchroniczne cechuje artykuł Kazuhiro Sadakane *Język łemkowski dzisiaj*. Autor przedstawia strategię swoich badań, których zasadniczym celem jest badanie normalizacji pisowni języka łemkowskiego oraz wyjaśnienie relacji pomiędzy pisownią łemkowską a świadomością językową Łemków.

Postępujący proces globalizacji sprawia, że zjawiska migracji (mniej lub bardziej masowej) nie są dzisiaj jedynym istotnym czynnikiem wpływającym na intensywność nauczania języka polskiego poza granicami Polski. Zainteresowanie kulturą europejską, w tym polską, intensyfikowanie współpracy gospodarczej Europy z innymi kontynentami sprawiają, że rosną (i rozszerzają się) potrzeby edukacyjne w zakresie nauczania języków Starego Kontynentu. Opublikowane w Roczniku artykuły nie zawsze są analizami wyczerpująco pogłębionymi i czasem tracą azjatycką perspektywę, której czytelnik prezentowanego tomu najbardziej by oczekiwał. W całości jednak są zbiorem refleksji, które dla zainteresowanych obrazem kształcenia polonistycznego za granicą mogą stanowić źródło nowych spostrzeżeń i glottodydaktycznych poszukiwań.

Magdalena Smoleń-Wawrzusiszyn
Katedra Języka Polskiego KUL

Monika Skibicki, *Grammatikübungsbuch Polnisch*, Hamburg: H. Buske Verlag 2011, ss. 199

Grammatikübungsbuch Polnisch [Podręcznik do ćwiczeń gramatycznych z języka polskiego] Moniki Skibickiej to praca o charakterze podręcznikowym. Jest opracowaniem gramatyki typu deskrypcyjnego o charakterze kontrastywnym. Podręcznik ten przez wzgląd na jego aspekty metodologiczne może doskonale służyć celom glottodydaktycznym. Autorka tej rzetelnej pracy jest znakomitym znawcą polskiego systemu gramatycznego, nie tylko od strony teoretycznej. Wykazuje także dobrą znajomość różnych, często subtelnych form jego aplikacji.